

Слюсаренко В.Є.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту,
Ужгородський національний університет

ФОРМИ І МЕТОДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ТРЬОХСТОРОННЬОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

У даній статті автор досліджував форми і методи державної підтримки трьохстороннього співробітництва. Проаналізовано нормативно-правові акти які мають поліпшувати законодавче поле для створення та діяльності певних організацій. Проаналізовано існуючі механізми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в контексті реалізації Національної Стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні 2016–2020. Вказано методи та форми державно-приватного партнерства. Сформовано відбір форми державно-приватного партнерства для певних інфраструктурних проектів.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, державна підтримка, громадські об'єднання, громадська думка.

Постановка проблеми. Ситуація, що створилася в українському суспільстві, потребує створення демократичних механізмів в управлінні суспільством. Ця ситуація набула критичного характеру не лише з огляду на продовження курсу перетворень, а й з огляду забезпечення національної безпеки. Тому авторам пропонується одним із основних напрямів ефективної трансформації суспільства обрати узгоджену консолідацію зусиль влади, бізнесу, третього сектору та створенню ефективних форм та методів їх взаємодії. В зазначеній тріаді держава відіграє ключову роль оскільки в її функції входить унормування між секторних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування партнерських відносин досліджували багато вітчизняних та зарубіжних вчених таких як О.В. Тофанюк, Ц. Куейрос, Е. Пірс, О.Г. Чалого, Дж. Б'юкеннен, Т. Сміт, Є. Прусенко, Т. Єфименко, О. Яременко, Т. Бабич та інші.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження форм та методів міжсекторного партнерства.

Виклад основного матеріалу. В партнерських стосунках некомерційні інституції виконують роль активуючої ланки яка має потужний потенціал у виявленні потреби соціальної проблеми суспільства на вирішення якої необхідно звернути увагу з поряд вже діючими соціальними програмами, доведенні цих потреб до державних та бізнесових структур, виявленні потенційних можливостей останніх для вирішення пріоритетної потреби, залученню необхідних фахівців та донорських організацій для додаткового фінансування об'єднання всіх перерахованих інститутів за для досягнення поставленої мети [20].

Протягом останніх років нормативна база, що регулює діяльність організацій громадянського суспільства, значно поліпшила законодавче поле для створення та діяльності певних організацій.

Так, прийнято Закони України «Про громадські об'єднання», «Про благодійну діяльність і благодійні організації», в основу яких покладено європейські стандарти. В результаті прийнятих змін до нормативних актів України, забезпечено сприятливе законодавче поле для створення та діяльності організацій громадянського суспільства шляхом вирішення проблеми безпосереднього ведення організаціями громадянського суспільства підприємницької діяльності та оподаткування такої діяльності; розширений обсяг повноважень об'єднань, а також здійснено спрощення реєстраційних процедур та процедур отримання громадськими об'єднаннями статусу неприбуткової організації. Серед різноманіття нормативних актів, що регулюють діяльність громадських об'єднань, законодавчі акти умовно поділяють на такі групи:

1. *нормативні акти, що поширюють свою дію на всі громадські об'єднання* (Цивільний кодекс України [21], Господарський кодекс України [3], Закон України «Про громадські об'єднання» [6], Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» [7] та ін.);

2. *нормативні акти, якими регулюється діяльність окремих видів громадських об'єднань*, основними з яких є наступні: Закони України «Про свободу совісті та релігійні організації» [13], «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [11], «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [4], «Про волонтерську діяльність» [5], «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» [8], «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» [12] та ін.

3. *нормативні акти, які регулюють правовий статус певної групи осіб* (Закони України: «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [14], «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів

органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист» [15], «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» [9], «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» [10] тощо).

Серед нормативних актів слід приділити увагу актам Президента України, які приймаються з найважливіших питань державного і суспільного життя, зокрема, Указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016 «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» [18]. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні визначила мету та принципи державної політики, стратегічні напрями та шляхи їх реалізації, фінансове забезпечення реалізації. Функції із забезпечення реалізації національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні покладено на органи виконавчої влади.

Важливе місце у формуванні законодавчого поля діяльності громадських об'єднань відіграє Кабінет Міністрів України (далі – КМУ), який в межах наданих йому повноважень створює необхідні умови для функціонування ОГС та забезпечує фінансування їх видатків у межах, визначених законом про Державний бюджет України на відповідний рік. Так, наприклад, постановою КМУ від 12.10.2011 № 104927 регламентовано механізм проведення конкурсу проектів ОГС, який удосконалено змінами від 16.03.2016 (процедура конкурсу передбачає його проведення у 3 етапи, конкурс проводиться у році, що передує року, в якому переможці отримають відповідне фінансування). А постановою КМУ від 05.11.2008 № 97628 затверджено процедуру, за якою проводиться оцінка ефективності діяльності будь-якого органу виконавчої влади України шляхом проведення громадської експертизи, а також процедуру її врахування останніми.

Існуючі механізми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в контексті реалізації Національної Стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні 2016–2020.

Відповідно до Закону України «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні»: забезпечення ефективних процедур участі громадськості під час формування та реалізації державної, регіональної політики, вирішення питань місцевого значення, за цим стратегічним напрямом вирішуватимуться такі завдання:

1) *унормування на законодавчому рівні:*

– порядку проведення органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування консультацій з громадськістю щодо проектів нормативно-правових актів під час їх розроблення зі встановленням вичерпного переліку випадків, коли такі консультації не проводяться, та механізму запобігання порушенню вимог щодо обов'язковості таких консультацій;

– порядку ініціювання та проведення місцевих референдумів;

– гарантій реалізації права на мирні зібрання із закріпленням вичерпного переліку підстав для обмеження мирних зібрань;

– порядку ініціювання, проведення загальних зборів (конференцій) членів територіальної громади за місцем проживання та реалізації їх рішень;

– обов'язковості затвердження у кожній територіальній громаді її статуту, що визначає, зокрема, порядки організації громадських слухань, внесення місцевої ініціативи та реалізації інших форм демократії участі;

2) *сприяння запровадженню на рівні органів місцевого самоврядування публічних консультацій з громадськістю, громадської експертизи їх діяльності та діяльності їх виконавчих органів, посадових осіб, комунальних підприємств, організацій та установ;*

3) *сприяння запровадженню обов'язкових публічних консультацій у процесі підготовки проектів Державного бюджету України та місцевих бюджетів;*

4) *визначення порядку здійснення громадської експертизи діяльності з надання адміністративних послуг, а також діяльності бюджетних установ, які надають соціальні послуги;*

5) *створення ефективного механізму реалізації права громадянина на звернення до органів місцевого самоврядування з електронними петиціями;*

6) *сприяння включенню до регламентів місцевих рад обов'язкових процедур забезпечення інформаційної прозорості і відкритості, у тому числі питань залучення громадськості до підготовки проектів актів, що мають важливе суспільне значення.*

Проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики здійснюється згідно із порядком, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 996 (далі – Порядок). У Порядку визначено, що інститутами громадянського суспільства є: громадські, релігійні, благодійні організації, професійні спілки та їх об'єднання, творчі спілки, асоціації, організації роботодавців, недержавні засоби масової інформації та інші невідприємницькі товариства і установи, легалізовані відповідно до законодавства України (п. 7 Порядку). Організація і проведення консультацій з громадськістю покладається на органи виконавчої влади, які є ініціаторами/головними розробниками проекту нормативно-правового акту або готують пропозиції щодо реалізації державної політики у певній сфері. Проведення консультацій з громадськістю здійснюється згідно із складеним та оприлюдненим органами влади на офіційному веб-сайті щорічним орієнтованим планом. Ініціювати проведення консультацій можуть також інститути громадянського суспільства (коли пропозиція з одного питання надходить не менше, ніж від трьох інститутів) та громадські ради. Порядок передбачає дві форми консультацій з громадськістю:

– безпосередня форма (публічне громадське обговорення);

– опосередкована форма (вивчення громадської думки). Форми та методи консультацій з громадськістю, передбачені Порядком представлені у табл. 1.

Методи консультацій органів влади з громадськістю

Публічного громадського обговорення		Вивчення громадської думки	
Методи	<ul style="list-style-type: none"> – конференції – форуми – громадські слухання – круглі столи – збори – зустрічі – теле та радіо-дебати – інтернет-конференції – електронні консультації 	Методи	<ul style="list-style-type: none"> – опитування – анкетування – контент-аналіз Інформаційних матеріалів – фокус-групи тощо – телефонні “гарячі лінії” – моніторинг коментарів, відгуків, інтерв’ю – опрацювання та узагальнення звернень громадян

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Необхідно зазначити, що у європейській практиці розрізняють і відповідно використовують такі види консультування, як інформація (односторонні зв’язки), консультація (двосторонні відносини), активна участь (стосунки, що будуються на “партнерстві” між державними органами та громадянами) [17].

Можна структурувати форми державно-приватного партнерства за рівнем розподілу повноважень між партнерами (див. рис. 1):

- контракти на послуги – обумовлюють участь приватного партнера лише в наданні певних послуг за проектом, розробляються на короткі проміжки часу і лишають координацію дій та відповідальність за інвестування за державним сектором;
- контракти на управління – схожі на контракти на послуги тим, що період контракту варіюється від трьох до п’яти років. Відповідальність за управління та підтримання проекту переноситься на приватний сектор, а інвестування лишається за державою;
- лізинг – більшість комерційних ризиків приймає на себе приватний партнер, а його доходи залежать від

того, наскільки ефективно він використовує отримані ресурси;

- спільне підприємство – створюється за участю держави і є формою, де інтереси партнерів пов’язуються вже безпосередньо з правом володіння підприємством;
- контракти BOT (Build Operate Transfer), де приватний сектор здійснює будівництво та управління об’єктом, але права власності переходять до держави, тоді як за умов BOO (Build Operate Own) право власності залишається за інвестором (будівництво – управління – перехід / будівництво – оперування – володіння, від англ. Build Operate Transfer / Build Operate Own);
- контракти DBOF приватний партнер здійснює розробку (проекування), будівництво, управління та фінансування проекту, а вкладені гроші повертає лише за рахунок платежів держави. У кінці дії контракту права власності на об’єкти угоди переходять до держави;
- концесійні контракти – відрізняються від DBOF лише тим, що приватний партнер повертає інвестиції, стягуючи плату з користувачів або через субвенції дер-

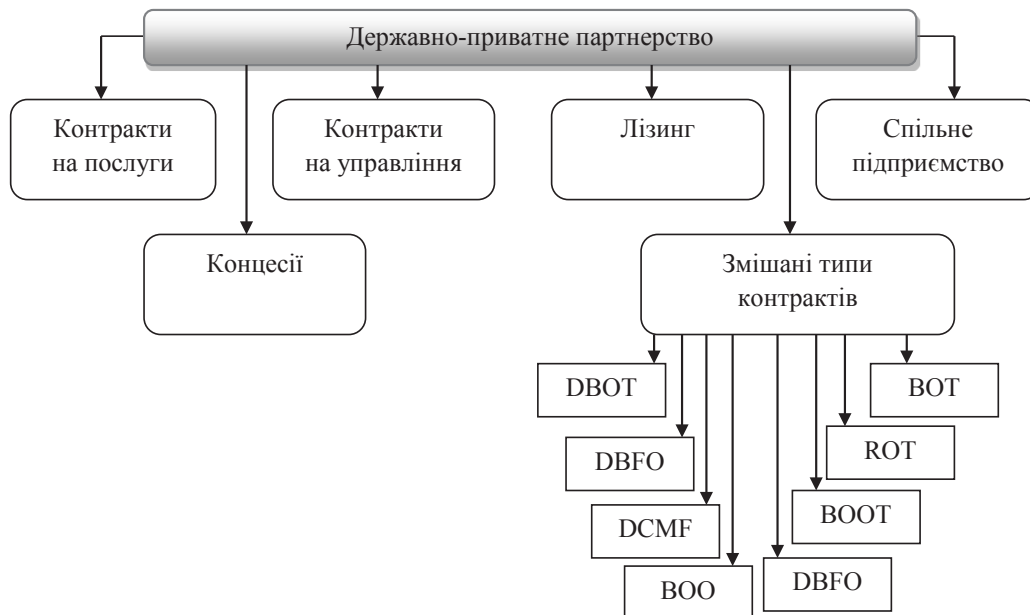

Рис. 1. Форми державно-приватного партнерства

Джерело: власна розробка автора

Відбір форми державно-приватного партнерства для певних інфраструктурних проєктів

Форми ДПП	Управління та зміст	Інвестиції	Кінцева власність	Ризик	Термін контракту, років
Будівництво-володіння-передача (BOT)	Приватне	Приватні	Напівприватна	Приватний	20-30
Будівництво-володіння-управління-передача (BOOT)	Приватне	Приватні	Напівприватна	Приватний	30+
Будівництво-володіння-управління (BOO)	Приватне	Приватні	Приватна	Приватний	30+
Будівництво-оренда-володіння (BLO)	Приватне	Приватні	Приватна	Приватний	30+
Часткова приватизація	Приватне	Приватні	Приватна	Приватний	30+
Повна приватизація	Приватне	Приватні	Приватна	Приватний	Не визначений
Реконструкція-управління-передача (ROT)	Приватне	Приватні	Державна	Напівприватний	20-30
Реконструкція-оренда-лізинг-передача (RLRT)	Приватне	Приватні	Державна	В більшості приватний	20-30
Будівництво-реконструкція-управління-передача (BROT)	Приватне	Приватні	Державна	Приватний	20-30
Контракт на управління	Приватне	Державні	Державна	Державний	3-5
Лізинг	Приватне	Державні	Державна	Напівприватний	8-15

Джерело: складено автором на основі [19]

жави. Держава у більшості випадків залишає за собою власність та інші права на активи, які зрештою переходять до держави після закінчення контракту, що зазвичай складає від 10 до 50 років.

Застосування різних форм державно-приватного партнерства, може змінюватись залежно від способу участі, власності об'єкта інфраструктури, розподілу ризиків, тривалості співробітництва (таблиця 2).

Контракти на послуги (державні контракти). Цей тип передбачає можливість підписання контракту між державною стороною та приватним підприємством для виконання поставлених завдань щодо розвитку виробничого інфраструктурного комплексу. Такі контракти застосовуються в операційній діяльності і містять в собі

завдання щодо впровадження, функціонування та утримання нового обладнання. Ці контракти є короткотерміновими, від декількох місяців до декількох років. Вони дозволяють державі застосовувати технічний досвід приватного сектору, його виробничий потенціал та зберігати кошти. Обов'язки щодо управління та надання фінансових ресурсів у повній мірі залишаються за урядом [1].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, запропоновані форми та методи до формування організаційно-економічного механізму регулювання, розвитку і підтримки державно-приватного партнерства вказують, на те що це складна система, ефективність функціонування якої вимагає створення відповідних передумов розвитку.

Список літератури:

1. Авксентьев М.Ю. Державно-приватне партнерство як сучасний механізм залучення інвестицій в інфраструктурні галузі України [Текст]: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / М.Ю. Авксентьев. – К., 2010. – 20 с.
2. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 41, ст. 372.
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV.
4. Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 № 5073-VI.
5. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 № 3236-VI.
6. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22.03.2012 № 4572-VI.
7. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV.
8. Закон України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» 22.06.2012 № 5026-VI.
9. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» від 21.03.1991 № 875-XII.
10. Закон України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» від 16.12.1993 № 3721-XII.
11. Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15.09.1999 № 1045-XIV.
12. Закон України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» від 07.10.1997 № 554/97-ВР.
13. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23.04.1991 № 987-XII.
14. Закон України: «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22.10.1993 № 3551-XII.
15. Закон України «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист» від 24.03.1998 № 203/98-ВР.

16. Крилова Н.В. Міжнародні стратегії розвитку державно-приватного партнерства в транспортній галузі / Н.В. Крилова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sworld.education/konfer30/849.pdf>.
17. Посібник щодо проведення публічних консультацій [Текст] : посібник / [Віра Нанівська]; проект «Позиція громадськості щодо урядових пріоритетів та інституціоналізація урядових консультацій з громадськістю у процесі формування державної політики в Україні». – К.: Друкарня «Київська типографія», 2004. – 69 с.
18. Указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016 «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні».
19. Ресурсний центр ГУРТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gurt.org.ua/news/events/8590/>.
20. Слюсаренко В.Є. Вплив громадських інституцій на розв'язання соціальних проблем / В.Є. Слюсаренко // Науковий вісник УжНУ «Говерла». – Ужгород, 2013. – Вип. 3(40). (Серія „Економіка”). – С. 190–194.
21. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV.

ФОРМЫ И МЕТОДЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОДДЕРЖКИ ТРЕХСТОРОННЕГО СОТРУДНИЧЕСТВА

В данной статье автор исследовал формы и методы государственной поддержки трехстороннего сотрудничества. Проанализированы нормативно-правовые акты которых улучшить законодательное поле для создания и деятельности определенных организаций. Проанализированы существующие механизмы сотрудничества органов государственной власти с организациями гражданского общества в контексте реализации Национальной Стратегии содействия развитию гражданского общества в Украине 2016–2020. Указаны методы и формы государственно-частного партнерства. Сформирован отбор формы государственно-частного партнерства для определенных инфраструктурных проектов.

Ключевые слова: *государственно-частное партнерство, государственная поддержка, общественные объединения, общественное мнение.*

FORMS AND METHODS OF PUBLIC SUPPORT TO THREE-ECONOMIC COOPERATION

In this article, the author researched the forms and methods of state support for trilateral cooperation. The normative acts, which should improve the legislative field for creation and activity of certain organizations, are analyzed. The existing mechanisms of cooperation between public authorities and civil society organizations in the context of the implementation of the National Strategy for the Promotion of Civil Society in Ukraine 2016–2020 are analyzed. The methods and forms of public-private partnership are indicated. Formed a selection of public-private partnership forms for certain infrastructure projects.

Key words: *public-private partnership, state support, public associations, public opinion.*